

Bijlage Uitwerking vijf thema's

Wonen

De woningbouwopgave in de Utrechtse regio is groot: tot 2040 zijn er circa 170.000 extra woningen nodig om aan de behoefte te voldoen. We zetten in op het bouwen van 10.000 woningen per jaar. De helft van deze woningen moet gebouwd worden in het sociale en middeldure segment, om groepen die nu moeite hebben om passende woonruimte te vinden een kans te bieden. Het gaat niet alleen om kwantiteit, ook om kwaliteit; de woningen moeten toekomstbestendig zijn: klimaatadaptief, energieneutraal, circulair. Ze moeten samen met de bestaande wijken en dorpen aantrekkelijke en vitale woongemeenschappen zijn. Conceptueel bouwen of fabrieksmatige woningproductie kunnen leiden tot zowel een versnelling van de woningbouw als een bijdrage leveren aan de toekomstbestendigheid van woningen. Voor de lange termijn zijn locaties voor grootschalige woningbouw in beeld, maar ontwikkeling daarvan is alleen mogelijk als dit gepaard gaat met evenredige ontwikkeling in onder andere groen, economie en mobiliteit. Dat betekent ook een schaa sprong in de andere ambities – niet alleen voor de inwoners van de Utrechtse regio, maar ook voor Nederland als geheel – en groei in werkgelegenheid en aantrekkelijke groene gebieden.

De provincie Utrecht wil de woningbouw versnellen. We doen ons uiterste best om gebiedsontwikkelingen mogelijk te maken. De toevoeging van grote aantallen woningen vraagt soms om publieke investeringen die niet te dekken zijn uit de opbrengst van een gebiedsontwikkeling. Denk aan ontsluiting, milieumaatregelen, uitplaatsing van een bedrijf om woningbouw mogelijk te maken. We signaleren deze knelpunten en proberen met partners in de regio en op landelijk niveau tot oplossingen te komen. In ons Omgevingsbeleid, vastgelegd in de provinciale Omgevingsvisie, bieden we ruimte voor ontwikkelingen die passen bij de Utrechtse kwaliteiten. Om die reden willen we dat woningbouw zo veel mogelijk binnenstedelijk en in de buurt van knooppunten plaatsvindt. Daarvoor hebben we in de Omgevingsvisie zoekrichtingen opgenomen, zoals de A12-zone. Samen met gemeenten stellen we regionale programma's wonen en werken op, inclusief aandacht voor groen. Via deze programma's kunnen we gezamenlijk sturen op aantallen woningen en hectares bedrijventerreinen, en ook op de kwaliteit ervan.

Het realiseren van de doelstelling van 10.000 woningen per jaar, waarvan de helft in het sociale en middeldure segment, vraagt om investeringen van gemeenten, corporaties, provincie en Rijk. In de provincie Utrecht is er een gemiddeld publiek tekort van € 10.000 tot € 20.000 per woning. Wij verwachten dat alle partijen hun inzet en investeringen op zijn minst op peil houden en zelfs nog vergroten om het functioneren van de woningmarkt te verbeteren. Voor de provinciale inzet op versnelling van woningbouw van voldoende kwaliteit verwachten wij een verhoging van de benodigde middelen om op regionaal niveau voldoende cofinanciering te kunnen realiseren bij een verhoogde rijksinzet op deze opgave. Een eerste inschatting gaat uit van € 8-16 miljoen per jaar (8% van het jaarlijks publiek tekort).

Economie en gezondheid

Door de concentratie van bedrijven en kennisinstellingen rond gezondheid en een hoogopgeleide beroepsbevolking scoort de Utrechtse regio hoog als het gaat om vestigingsklimaat en concurrentiekracht. De regionale economie groeide de afgelopen jaren sneller dan het landelijk gemiddelde. De werkgelegenheid groeit tot 2050 stevig met naar verwachting 100.000 banen. Een goede bereikbaarheid van de werklocaties in de regio is ook hier randvoorwaardelijk. De regionaal economische agenda (h)erkent de noodzaak om de economie en het aantal banen op een verantwoorde wijze mee te laten groeien met de regio. Dat vertaalt zich tot 2040 in vier transitieopgaven voor een toekomstbestendige economie.

Allereerst hebben we te maken met een structureel veranderende arbeidsmarkt. De mismatch tussen vraag en aanbod manifesteert zich zowel tussen groeiende en krimpende sectoren als in benodigde competenties en vaardigheden van medewerkers. Deze transitie vraagt om een goed geschoolde en toekomstbestendige beroepsbevolking. Daarvoor is inzicht nodig in benodigde vaardigheden, een infrastructuur om de beroepsbevolking gericht op te leiden en het ontsluiten van beschikbare financieringsinstrumenten voor de arbeidsmarkt (o.a. O&O-fondsen). De provincie Utrecht regisseert de samenwerking tussen gemeenten, onderwijsinstellingen en bedrijven en tussen de verschillende arbeidsmarktregio's. De daarvoor benodigde investering tot 2040 bedraagt € 2,5 - 5 miljoen per jaar.

Ten tweede digitaliseren de samenleving en economie in rap tempo. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van artificial intelligence met steeds meer toepassingsgebieden in o.a. de zorg, bij de energietransitie en in het onderwijs. Een goede data-infrastructuur, digitale innovaties en digitaal vaardige medewerkers zijn belangrijke randvoorwaarden voor de concurrentiepositie van bedrijven. De provincie Utrecht zet zich in voor het versterken van een digitale infrastructuur op onrendabele locaties in het buitengebied, het stimuleren van bewustwording en het vergroten van vaardigheden bij het MKB (zowel ondernemers als werknemers). Los van een eventuele bijdrage van de provincie in de fysieke infrastructuur bedraagt de benodigde investering hiervoor in de komende jaren ongeveer € 40 miljoen.

Ruimte is in de provincie Utrecht een schaars goed, dat is onze derde opgave. De provincie Utrecht moet daarom regie pakken op de transitie van de werklocaties; intensiveren en vergroenen. Door regionale programmering kan

de provincie Utrecht hier in samenwerking met de gemeenten ruimtelijk op sturen. Met de uitvoeringsorganisatie Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht hebben we bovendien instrumentarium voor het aanjagen van (gebieds)processen, uitvoering en financiering van projecten. Voor kantoren en detailhandel gaat het hierbij ook om een transitie naar multifunctionele woon-, werk- en verblijfgebieden. Voor de intensivering en verduurzaming van werklocaties verwachten wij tussen 2026 en 2040 een benodigde investering van € 100 – 200 miljoen.

De vierde opgave is een gezonde leefomgeving, dé missie van de Utrechtse regio. Hier zullen we de komende decennia concreet invulling aan moeten geven om ons prettige woon-, werk- en leefklimaat met goede culturele voorzieningen te behouden. We willen ook onze toppositie als *'most competitive region'* behouden. Naast regulering via onze Omgevingsverordening gaat het om het stimuleren van de toepassing van nieuwe kennis en innovaties op het gebied van een gezonde leefomgeving in living labs, wijken en gebieden. Met de Data- en Kennishub gezond stedelijk leven, Health Hub Utrecht en het Geocluster in Amersfoort hebben we hiervoor een goede uitgangspositie die we met een innovatiefonds 'gezond stedelijk leven' kunnen verzilveren. De geschatte investering in een Innovatiefonds Gezond Stedelijk Leven bedraagt € 20 miljoen.

Natuur en recreatie

Het nieuwe kabinet moet aan de slag met versterking van de natuur, vermindering van stikstofuitstoot en de EU-biodiversiteitsstrategie 2030. Naast de specifieke programma's die we daarvoor hebben, willen we de groene opgaven ook meer strategisch positioneren. Dit doen we via het programma Groen Groeit Mee. Groen is de kwaliteit van onze Utrechtse regio. Groei is onze opgave. Hoe brengen we dit samen? Waar bij wonen, energie en mobiliteit sprake is van een uitvoeringstrategie, is dat voor groen nog niet het geval. Daar moet verandering in komen, vinden alle samenwerkende overheden van Utrecht regio. De rode opgave noodzaakt een gelijktijdige ontwikkeling van het (recreatief) groen, omdat groen van onschatbare waarde is voor een gezonde leefomgeving en de gezondheid van inwoners. Daarom zetten de overheden in onze regio gezamenlijk de schouders onder een versnellingsprogramma gericht op integraliteit, focus en daadkracht: Groen Groeit Mee.

Dat groen een maatschappelijke bijdrage levert, is inmiddels duidelijk. Door de coronacrisis zien we letterlijk hoeveel mensen afhankelijk zijn van groen in de openbare ruimte. Bovendien heeft groen niet alleen een positief effect op de gezondheid van inwoners, maar draagt het ook bij aan klimaatadaptatie en aan meer biodiversiteit. Eerste onderzoeken laten zien, dat het hier gaat om een indicatieve verdeling van duizenden hectares, oplopend tot 10.000 ha. Losse initiatieven en projecten zijn mooi, maar wij streven naar een gezamenlijke en doelmatige aanpak waarmee het eindresultaat groter en groener is dan vanuit de diverse initiatieven afzonderlijk. We tillen groen naar een hoger niveau en zorgen dat groen een wezenlijk onderdeel wordt van de ruimtelijke programmering en woningbouw.

Met Groen Groeit Mee slaan de lokale overheden de handen ineen voor een groot regionaal groenplan. De provincie voert regie, maar werkt intensief samen met de U16, Regio Amersfoort, het Utrechtse deel van de Regio Foodvalley en de vier waterschappen (vertegenwoordigd door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden). De betrokkenheid van de regionale partners is groot. Voor de partners is het van groot belang dat Groen Groeit Mee verbinding legt met hun eigen (visie)trajecten.

De ruimtevraag voor Groen Groeit Mee komt voor de hele provincie Utrecht uit op 10.000 hectare. De investering voor "Groen Groeit Mee" in de komende 20 jaar wordt geraamd op circa € 1,2 miljard (€ 60 miljoen per jaar). Ook zijn de jaarlijkse beheerkosten van de nieuwe opgaven berekend, op € 22 miljoen per jaar. Overigens is de opgave "Groen Groeit Mee" niet alleen een opgave van de provincie, maar moeten ook Rijk, gemeenten, publieke en private partijen die (financieel) oppakken. Op dit moment is daarom nog niet aan te geven hoe groot de provinciale bijdrage zal zijn.

Energie en klimaat

De provincie heeft de ambitie om zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal te zijn. We zetten daarom onder meer in op hernieuwbare energie. In 2030 moet minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik in de provincie Utrecht hernieuwbaar worden opgewekt. Dit is een energietransitie die vele personen en organisaties, waaronder de provincie zelf, zal raken.

In het programma Energietransitie is opgenomen dat gebruik wordt gemaakt van ons gehele palet aan rollen en instrumenten. Zo wordt een bijdrage geleverd aan de Regionale Energiestrategieën (RES), worden inwoners en bedrijven ondersteund bij energiebesparing en nemen wij de regierol in de regionaal te plannen energie-infrastructuur.

De energie- en warmtetransitie zal de komende decennia in toenemende mate aandacht vragen. Zo hebben de Europese landen eind 2020 de klimaatdoelen aangescherpt waarbij het gestelde tussendoel voor 2030 is verhoogd van 40% reductie van broeikasgassen ten opzichte van 1990 naar netto tenminste 55%. Deze verhoging stelt Nederland voor een aanzienlijke aanvullende opgave. Als de provincie eenzelfde rol wil spelen als in de huidige periode is, naast de structurele middelen van € 4 miljoen per jaar, aanvullend ongeveer € 6 miljoen per jaar nodig.

In aanvulling op de huidige inzet zien wij drie onderwerpen waar de provincie een financiële bijdrage met impact zou kunnen leveren. Ten eerste de energie-infrastructuur. Er worden forse investeringen voorzien voor het tijdig uitbreiden van de netwerkcapaciteit voor warmte en elektriciteit. De financiering hiervan is een knelpunt. Hier kan, indien gevraagd en gewenst, de provincie een rol pakken. Een deelneming van enkele tientallen tot honderd miljoen euro zal een forse versnelling kunnen betekenen.

Een tweede kans is het vergroten van het aandeel lokaal eigendom van energie-opwek. Sinds maart 2021 is hiervoor het Ontwikkelfonds beschikbaar. Energiecoöperaties kunnen via het fonds een lening aanvragen voor de risicovolle ontwikkelkosten. De provincie Utrecht en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat hebben hiervoor samen € 2 miljoen beschikbaar gesteld. De omvang van het fonds is te beperkt voor een grootschalige uitrol. Een extra inbreng van eenmalig € 10 miljoen uit provinciale middelen zal bijdragen aan het vergroten van het aandeel lokaal eigendom. Er wordt gestreefd naar ten minste eenzelfde bijdrage van andere partijen. Het uitgangspunt is dat het fonds met de aanvullende middelen zelfvoorzienend is en de middelen meerdere keren worden uitgezet.

Ten slotte zijn in Utrecht diverse slimme oplossingen voor de energietransitie ontwikkeld. Om deze kansen te verzilveren, dient voldoende capaciteit beschikbaar te zijn voor projectontwikkeling en voldoende financieringsmogelijkheden voor innovatie. Voor de kansen van de energietransitie gaat dit om enkele miljoenen euro's per jaar. Waar mogelijk worden bijdragen revolverend ingezet.

De totale investering in aanvullende kansen om de energietransitie te versnellen bedraagt tot 2030 € 60 tot 120 miljoen, waarvan het grootste deel (€ 40 tot € 100 miljoen) via deelnemingen of revolverende middelen.

Naast de ambitie voor hernieuwbare energie en de warmtetransitie is er onder andere een grote opgave bij het tegengaan van bodemdaling, met name in de Utrechtse veenweidegebieden. Bodemdaling heeft, naast het vrijkomen van CO₂, ook directe gevolgen voor woningbouw, infrastructuur en de landbouw. In het Klimaatakkoord is opgenomen dat de jaarlijkse uitstoot van CO₂ uit veen in 2030 met 1 megaton verminderd moet zijn. Met de Regio Deal Bodemdaling Groene Hart loopt er op dit moment al een samenwerking tussen Rijk en regiopartners gericht op manieren om beter om te gaan met de gevolgen van bodemdaling. Een eerste inschatting is dat de kosten hiervoor tot 2030 enkele tientallen miljoenen euro's bedragen.

Bereikbaarheid

Met het vastgestelde beleid van de Omgevingsvisie zet de provincie in op gezonde mobiliteit. Hiervoor zijn grote investeringen nodig. Deze kunnen niet gedaan worden zonder betekenisvolle rijksbijdragen.

Als mogelijke eerste invulling van de OV-schaalsprong zijn twee lightraillijnen en uitbreiding van station Lunetten-Koningsweg uitgewerkt in het voorstel zoals ingediend voor het Nationaal Groeifonds (februari 2021). Het kenniscluster Utrecht Science Park wordt hiermee verbonden aan het nationale OV-netwerk en nieuwe woningbouwlocaties worden bereikbaar met het OV. Voor de schaalsprong Fiets is een netwerk van snelle en veilige doorfietsroutes van en naar knooppunten, woon- en werklocaties en als belangrijke schakel in de hele vervoersketen nodig zoals nu met het Rijk in het Nationaal Toekomstbeeld Fiets wordt uitgewerkt.

Fiets

Met het huidige coalitieakkoord zetten we in op de schaalsprong voor de fiets. De werklocaties en steden in Utrecht zijn omringd door barrières van spoor-, weg- en waterwegen waardoor de directheid, veiligheid en comfort van fietsverbindingen in het geding is. Om het fietsen in de provincie aantrekkelijk te houden en voor een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving in de provincie, moeten we investeren in meer doorfietsroutes en ongelijkvloerse kruisingen. Dit vraagt om grootschalige investeringen die de gemeenten maar ook niet de provincie alleen kan dragen. Daarvoor is samenwerking met het Rijk nodig. In de contourenschets van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) (3 maart 2021) is een regionale opgave opgenomen van circa € 1,5 miljard voor de periode 2021-2040. Een belangrijk deel hiervan zal voor rekening van de Provincie moeten komen.

Uitgaande van een provinciaal aandeel van € 500 miljoen (bestaande uit € 125 miljoen investeren in eigen infra en € 375 miljoen aan bijdrage voor met name gemeenten) komt dit op een kapitaallasttoename van ruim € 4 miljoen per jaar meer dan nu en een stijging van de jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud met € 1,25 miljoen. In de bijdrage aan fietsprojecten (de resterende € 375 miljoen) wordt uitgegaan van € 10 miljoen per jaar, waarbij voor de investeringen ook ingezet wordt op alternatieve financieringsbronnen.

Openbaar vervoer

Met een "schaalsprong" wordt het OV-netwerk qua systeem aangepast om de forse groeiopgave mogelijk te maken. Ingezet wordt op een stedelijk OV-netwerk in de stad Utrecht, ook wel wiel-met-spaken genoemd. Volgens een eerste raming bedragen de benodigde investeringskosten hiervoor € 4,5 miljard. De eerste uitwerking van het zuidoostelijke deel van de OV-ring is, in de groeifondsuitwerking, geraamd op € 2,5 miljard. Dit bedrag is exclusief de aanschaf van het materieel (raming € 150 miljoen), de structurele kosten voor beheer en onderhoud (€ 12 miljoen per jaar) en de kostenverhoging van exploitatie (€ 6 tot € 18 miljoen per jaar).

Wegen

In de praktijk wordt de provinciale inzet primair gedreven door het programma van beheer en onderhoud. Uitzondering hierop zijn een paar grotere projecten als N201 en N210 (60 miljoen) en een paar kleinere (N230 en N224/N226 (10 miljoen). Met realisatie van de huidige studies groeien we toe naar een kapitaallast van € 18 miljoen per jaar in 2047 (exclusief fiets). In de periode 2050-2060 verwachten we een piek aan vervangingsinvesteringen voor kunstwerken die dan aan het einde van hun levensduur zijn (eerste voorlopige raming komt totaal op ca € 100 miljoen). Dat is een extra kapitaallast van € 3 miljoen per jaar. Door de keuze voor concentratie van de woningbouw zullen de benodigde extra investeringen voor wegen beperkt zijn tot 2040 € 200-300 miljoen (extra kapitaallast van € 7-10 miljoen per jaar, beheer en onderhoud € 2-3 miljoen per jaar).

Mobiliteitstransitie

Op dit moment is voor de regionale samenwerking op de programma's die de reiziger verleiden tot de meest duurzame manier van verplaatsen ca € 5-10 miljoen per jaar beschikbaar, waarbij de provincie ca € 2-4 miljoen per jaar inzet. Daarnaast besteden we € 2-5 miljoen per jaar aan ons eigen uitvoeringsprogramma Mobiliteit. Gezien de ontwikkelingen ten aanzien van de mobiliteit én vanwege de toenemende maatschappelijke behoefte aan mobiliteitsdata (en diensten) is een provinciaal (exploitatie) budget van ca € 3 miljoen per jaar te verwachten. De versterkte regionale samenwerking komt neer op ca € 1,7 miljoen per jaar.

In het coalitieakkoord is de ambitie geformuleerd dat provinciaal OV in 2028 100% emissievrij is. De kosten t.a.v. de elektrificatie van het busvervoer (2028) zijn bij het onderdeel OV in beeld gebracht. Elektrificatie vraagt investeren in de openbare ruimte voor laadinfrastructuur. Dit is vooral een gemeentelijke verantwoordelijkheid en voornamelijk is hier geen (financiële) rol voor de provincie.

Omdat de ambitie is om in 2050 100% klimaatneutraal te zijn (volledig circulair) is de verwachting dat in ieder geval tot 2040 een blijvende (financiële) inspanning nodig zal zijn om circulair bouwen mogelijk te maken. Een eerste inschatting is dat circulair bouwen tot 5-10% kostenverhoging leidt. Dit bedrag kent een grote onzekerheidsmarge en zal naar verwachting niet jaarlijks nodig zijn, maar is een gemiddeld kostenniveau. 'Pieken' in de uitgaven, met name bij circulair onderhoud aan kunstwerken, zijn te verwachten. Uitgaande van de huidige ca € 40 miljoen per jaar voor beheer en onderhoud geeft circulair bouwen circa € 3 miljoen per jaar extra aan beheer- en onderhoudskosten.

Afhankelijk van de gekozen beleidsuitwerkingen is de verwachte ontwikkeling van de mobiliteitsbudgetten 2040 dusdanig dat er fors meer budget nodig is dan nu begroot. Dit komt neer op € 30 tot € 90 miljoen extra per jaar. Belangrijkste notie voor de provinciale begroting op lange termijn is, dat met investeren in mobiliteit ook de structurele lasten van de provincie meestijgen en dat dit een forse claim legt op toekomstige begrotingen tot ver na 2040. Het huidige mobiliteitsbudget van ca € 218 miljoen per jaar zal in het volledige schaalessprong scenario toenemen met meer dan 40%.

Mobiliteitsinvesteringen maken altijd onderdeel uit van een breder afwegingskader dan alleen de bereikbaarheid. Verder hangen beleidskeuzes voor mobiliteit in belangrijke mate af van beschikbare rijksmiddelen. Naast inhoudelijke beleidskeuzes zijn ook institutionele keuzes belangrijk voor de financiële positie van de Provincie. Onder andere de keuze ten aanzien van de positionering van het trambedrijf kan van invloed zijn op de financiële balanspositie op lange termijn.

Financiële aspecten van de schaalessprong

In deze bijlage hebben wij een blik op de toekomst gegeven op vijf voor de provincie belangrijke thema's. We hebben geschetst wat de opgave is, de rol die de provincie daarbij kan nemen en wat de financiële consequenties daarvan zijn. We benadrukken dat de genoemde bedragen in grootte, tijdshorizon en qua gedegenheid van onderbouwing van elkaar verschillen. Gedurende de komende jaren zal dit steeds meer uitkristalliseren. Hoewel het wat betreft de financiële consequenties dus gaat om eerste en globale inschattingen, is wel duidelijk, is dat als we onze ambities op de vijf thema's doortrekken naar de toekomst, dit majeure gevolgen heeft voor de begroting.

Solvabiliteit en liquiditeit

De provincie zal in de komende twintig jaar niet alleen gevraagd worden om bijdragen aan investeringen of aan een onrendabele top op projecten, exploitatie, onderhouds- en beheerlasten, maar ook om financiering en garantstelling. Bij de huidige rente op de kapitaalmarkt kan de provincie nog relatief goedkoop lenen en dit soort type financiering (indien toegestaan) tegen lage kosten regelen. Maar het betekent wel toenemende risico's en balansvergroting. En bij een recent stijgende kapitaalmarktrente ook renterisico. Aan de actiefzijde van de balans komen de geactiveerde investeringen, deelnemingen en leningen te staan bij derden en aan de passiefzijde zal onze schuldpositie oplopen. Kijkend naar mogelijke financieringsopgaven bij de energie- en warmtetransitie, de intensivering bedrijventerreinen of de versnelling woningbouw kan dit gaan om een balansvergroting van € 200 miljoen. Bij meerdere investeringen die hierboven zijn beschreven spreken we over het opnemen van kapitaallasten in de begroting. Dan is de afschrijving weliswaar gedekt, maar het is goed om te realiseren dat de investering in het actief met maatschappelijk nut wel om financiering (en betaling van facturen) vraagt in het jaar van investeren. Ook dit gaat mogelijk om honderden miljoenen balansvergroting.

In het licht van een oplopende schuldquote doen we daarom op dit moment ook onderzoek naar actief dat niet per se via de provinciale begroting hoeft te lopen, zoals bijvoorbeeld het trambedrijf en provinciale panden. In de verdere uitwerking van onze ambities tot en met 2040 zullen we dus niet alleen moeten kijken naar onze exploitatie en lasten, maar ook naar de effecten op de liquiditeit, solvabiliteit en financieringsvragen.

Dekking

In het voorgaande is aangegeven, dat de schaalessprong in samenwerking met andere partijen plaatsvindt. Dat geldt ook voor de dekking van de kosten; die zullen mede gedragen worden door andere partijen. Dat neemt niet weg dat de omvang van de provinciale begroting en balans fors zal toenemen. Bij de dekking van de opgaven kan gedacht worden aan:

- de reguliere begroting,
- groei van de opbrengsten uit het Provinciefonds en vanuit opcenten Motorrijtuigenbelasting door de groei van het aantal inwoners in de provincie,
- financiële bijdragen door derden; Rijk, Europa en regionale partijen,
- verhoging opcenten uit de Motorrijtuigenbelasting.

Misschien vragen niet alle onze toekomstige investeringen om een bijdrage aan de exploitatie, maar kunnen we ook ambities realiseren met leningen, deelnemingen en revolverende fondsen.

Toelichting:

De provincie Utrecht staat in de komende jaren voor grote investeringen en uitgaven. In versnelling van de woningbouw, in Groen Groeit Mee, in economische structuurversterking, in de energietransitie en een schaalessprong in duurzame mobiliteit. Dit leidt ook tot een schaalessprong in de begroting van de provincie. Nu is de provincie Utrecht niet de enige provincie die aanloopt tegen de financiering van deze ambities. Ook in Noord- en Zuid Holland liggen vergelijkbare opgaven m.b.t. een schaalessprong in openbaar vervoer. En ook Noord-Brabant, Gelderland en de noordelijke provincies hebben forse ambities op versnelling van de woningbouw. En alle provincies hebben eenzelfde rol in de energietransitie. Wat wel typisch Utrechts is, is de grote druk op de ruimte, waardoor investeringen in Groen-Groeit-Mee, intensivering van bedrijventerreinen en duurzame mobiliteit nog urgenter en complexer zijn dan elders. En door de centrale ligging van onze provincie wikkelt een groter deel van nationaal verkeer zich af over de infrastructuur van de provincie Utrecht, zowel over de weg als in het openbaar vervoer.

De provincie Utrecht zal in IPO verband moeten optrekken richting Rijk over een noodzakelijke groei van het Provinciefonds om deze toekomstige ambities in te kunnen vullen. De provinciale begroting zal naar verwachting ook autonoom groeien omdat hier een kwart meer mensen komen te wonen. Hoewel het onzeker is of deze nieuwe inwoners van Utrecht gemiddeld evenveel auto's hebben als de huidige inwoners, is het wel de verwachting dat de opbrengst uit de opcenten voor Motorrijtuigenbelasting zal groeien. Ook de onduidelijkheid over het op de langere termijn wel of niet heffen van Motorrijtuigenbelasting op elektrische auto's of het invoeren van rekening rijden zorgen voor onzekerheid in het inschatten van die potentiële groei van de opbrengsten opcenten Motorrijtuigenbelasting. De provincie moet daarom samen met andere provincies ook in gesprek met het Rijk over de toekomst van ons belastinggebied en de potentiële belastingcapaciteit. De stad Utrecht behoort met Amsterdam, Rotterdam en Den Haag tot de meest verstedelijkte regio's. De stad Utrecht kent geen eigenstandige vervoersautoriteit. De provincie ontvangt de bijdragen voor het openbaar vervoer via de algemene uitkering van het provinciefonds. In de huidige maatstaven van het provinciefonds is geen koppeling gelegd naar de kostenontwikkeling van het openbaar vervoer. Een meer dan gemiddeld sterkere stijging van de jaarlijkse kosten voor het openbaar vervoer heeft daarmee een nadelig effect voor onze begroting.

Maar los van autonome groei van onze opbrengsten doordat we meer inwoners krijgen, en een lobby op meer geld uit het Provinciefonds en compensatie voor het feit dat wij feitelijk ook de vervoersautoriteit zijn voor een G4 regio, zal er waarschijnlijk niet te ontkomen zijn aan een stijging van de opcenten Motorrijtuigenbelasting. De opcenten Motorrijtuigenbelasting zijn voor een aaneengesloten periode van 12 jaar tot en met 2019 niet geïndexeerd. Het tarief voor opcenten in Utrecht zit mede door deze periode van stabilisatie onder het landelijk gemiddelde.

Bij verdere gesprekken en planuitwerking van onze ambities zal een gelijktijdig proces moeten starten van lobby bij het Rijk voor meer middelen en dekkingsalternatieven met onze eigen belastingcapaciteit.

Tot slot; in de afgelopen jaren heeft de provincie geïnvesteerd in de financiële functie en haar vermogen om tijdig en volledig, juiste verantwoording af te leggen over gevoerd beleid. De recent opgestuurde jaarstukken 2020, (voorzien van goedkeurende verklaring op getrouwheid een rechtmatigheid) laat zien dat we dit nu kunnen. Bij de verwachte schaalessprong in ambities zal de provincie ook moeten investeren in haar vermogen om strategisch vooruit te kijken. Bij het domein Mobiliteit hebben we de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in de opbouw van een meerjarig onderhoud- en investeringsplan. Deze verdere blik vooruit, moeten we bij de andere domeinen ook ontwikkelen en vanuit het belang van de integrale aanpak van al onze ambities zullen we ook de concernbrede aansturing op ons strategisch financieel vermogen moeten versterken. Wij vinden dat we in deze brief met bijlage een goed eerste en globaal perspectief schetsen op die verdere toekomst. Maar wij vinden ook dat deze plannen

om verdere uitwerking en precisering vragen. Anderzijds willen wij ze op de hoofdlijnen graag eerst met u bespreken.